

КОМУНАЛЬНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХОРТИЦЬКА НАЦІОНАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНА
АКАДЕМІЯ» ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Кафедра спеціальної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор комунального
вищого навчального закладу

«Хортицька національна навчально-
реабілітаційна академія»

Запорізької обласної ради

О. Л. Позднякова

2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ППН19 «Спецпедагогіка з історією логопедії»

Галузь знань	0101	Педагогічна освіта
Напрямок підготовки	6.010105	«Корекційна освіта (за нозологіями)»
Освітньо-кваліфікаційний рівень		«бакалавр»

2016–2017 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Спецпедагогіка з історією логопедії» для студентів третього курсу факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)».

РОЗРОБНИК:

Лопатинська Н. А., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної освіти, в. о. декана факультету реабілітаційної педагогіки та соціальної роботи

Розглянуто на засіданні кафедри спеціальної освіти
протокол від «01» вересня 2016 року № 01

В.о. завідувача кафедри
спеціальної освіти _____

А. В. Турубарова

1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<p style="text-align: center;"><i>КУРС</i></p> <p style="text-align: center;">Підготовка бакалаврів</p>	<p style="text-align: center;">НАПРЯМИ</p> <p style="text-align: center;">Спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень</p>	<p style="text-align: center;">Характеристика навчальної дисципліни</p>	
		<p style="text-align: center;">денна форма навчання</p>	
<p>Кількість кредитів - 5</p>	<p style="text-align: center;">0101 «Педагогічна освіта», 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)»</p>	<p style="text-align: center;">Нормативна</p>	
<p>Кількість модулів - 3</p>	<p style="text-align: center;">Кваліфікація: дефектолог, вихователь дітей з вадами психофізичного розвитку</p>		<p>Семестр – IV – 108 Лекційних годин – 22 Індивідуальні заняття - 16 Практичні заняття - 16 Самостійна робота - 54</p>
<p>Загальна кількість годин - 180</p>		<p>Семестр – V – 72 Лекційних годин – 0 Індивідуальні заняття - 18 Практичні заняття - 18 Самостійна робота - 36</p>	
<p>Тижневих годин: аудиторних – 2,5 самостійної роботи студента - 3</p>		<p style="text-align: center;">Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр</p>	<p>Семестр – V – 72 Лекційних годин – 0 Індивідуальні заняття - 18 Практичні заняття - 18 Самостійна робота - 36</p>
<p>Аудиторних - 90</p>			<p>Вид підсумкового контролю - іспит</p>
<p>Самостійна робота студента - 90</p>			

2. ЗАПЛАНОВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Мета курсу - ознайомити студентів із підходами держави і суспільства до організації освіти дітей, які мають суттєві недоліки психофізичного розвитку; основними поняттями корекційної педагогіки; особливостями і закономірностями розвитку різних категорій осіб з психофізичними вадами; комплексним діагностичним обстеженням дітей та комплектуванням освітніх установ для них; диференційованими та індивідуальними механізмами і прийомами корекційного навчання і виховання кожної із категорій дітей.

Завданнями дисципліни є:

- сформуванню позитивне професійне та загальнолюдське ставлення до осіб з вадами психофізичного розвитку; готовність фахово здійснювати моніторинг їхнього розвитку, своєчасно виявляти відхилення та здійснювати правильний психолого-педагогічний супровід дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку;
- сформуванню у студентів цілісне та особистісне ставлення до історичної спадщини в області соціально-педагогічної підтримки осіб з порушеннями розвитку, категоріальні поняття корекційної педагогіки на основі вивчення історії та науково-практичної логіки їх становлення;
- висвітлити науково-теоретичні основи побудови процесу навчання, виховання та корекції порушень дітей з психофізичними вадами в Україні;
- стимулювати студентів до активної аналітико-пошукової роботи, спрямованої на визначення ефективних шляхів подолання наслідків розладів у дітей;
- навчити моделюванню, здійсненню та організації системи спеціальної допомоги дітям в діапазоні від раннього до дошкільного, від дошкільного до шкільного віку;
- сформуванню у студентів навички та вміння творчо застосовувати професійні знання на практиці;
- організувати самостійну роботу студентів щодо закріплення та розширення наукових знань з дисципліни за підручниками, навчальними і методичними посібниками, періодичними виданнями з фаху, іншими літературними джерелами.

При вивченні курсу «**Спеціальна педагогіка з історією логопедії**» студенти повинні оволодіти широким спектром знань і вмінь, зокрема:

знати:

- загальні основи дисципліни, зокрема: предмет і завдання корекційної педагогіки і спеціальної психології; види порушень психофізичного розвитку та їх причини; комплексна диференціальна діагностика відхилень у психофізичному розвитку; освітні установи для осіб з вадами психофізичного розвитку та їх комплектування;
- психолого-педагогічну характеристику дітей з різними порушеннями психофізичного розвитку та особливості роботи з ними в умовах корекційної та інклюзивної освіти;
- зміст і форми роботи з родинами, які виховують дітей з вадами психофізичного розвитку.

уміти:

- здійснювати моніторинг розвитку дітей, що мають труднощі у навчанні, та адекватно оцінювати причини, які ці труднощі спричиняють;
- своєчасно виявляти відхилення у розвитку учнів та здійснювати правильний психолого-педагогічний супровід дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку;
- здійснювати індивідуальний та диференційований підхід до учнів з вадами психофізичного розвитку в умовах інтегрованої та інклюзивної освіти на основі знань структури дефекту, соціальних умов виховання, соматичного стану, здібностей, мотиваційної, афективної, сенсорної, когнітивної сфер розвитку їхньої особистості;
- застосовувати методи психолого-педагогічного дослідження з метою визначення особливостей розвитку дітей та специфіки застосування форм та видів корекційної роботи в дошкільних, шкільних та реабілітаційних закладах;

- визначати та удосконалювати форми та зміст корекційно-педагогічного процесу, спрямованого на подолання порушень розвитку у дітей;
- використовувати дані про закономірності розвитку дітей з різним типом дизонтогенезу при аналізі та складанні шкільних та індивідуально-корекційних програм;
- визначати прогноз інтелектуальної та особистісної динаміки розвитку дітей і згідно даних прогнозу створювати моделі їх соціальної інтеграції
- формувати готовність здорових учнів до позитивної спільної взаємодії з однолітками, що потребують корекції психофізичного розвитку;
- порівнювати і визначати сутність корекційного компоненту різних педагогічних шкіл, спрямованих на подолання вад розвитку дитини та застосовувати отримані знання для власного корекційно-педагогічного досвіду;
- працювати з батьками дітей з вадами: надавати їм інформаційну, консультативну та методичну допомогу відповідно до особливостей розвитку дітей, умов їх виховання та оптимістичного прогнозування результатів корекційного впливу.

оволодіти компетенціями:

соціально-особистісними (здатність учитися, креативність, здатність до системного мислення, адаптивність і комунікабельність, турбота про якість виконуваної роботи);

загальнонауковими (базові знання фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загальнопрофесійних дисциплін);

інструментальними (здатність до письмової й усної комунікації рідно мовою, навички роботи з комп'ютером, навички управління інформацією);

професійними (базові уявлення про неврологічну симптоматику осіб з порушеннями психофізичного розвитку, які є суб'єктами корекційної освіти; розуміння значення комплексного підходу у наданні корекційних освітніх послуг; здатність застосовувати основні теоретичні та практичні методи аналізу та оцінки стану психофізичного розвитку осіб, які потребують корекційних освітніх послуг; уявлення про зміст корекційної роботи з різними групами осіб з порушеннями психофізичного розвитку та диференційованими методами корекційно-компенсаторної, реабілітаційної, розвивальної, попереджувальної роботи з ними; базові уявлення про основи правової, фінансової, медичної, реабілітаційної, соціально-побутової, психолого-педагогічної підтримки осіб з порушеннями психофізичного розвитку, принципи комплексного підходу до вирішення їхніх проблем; здатність до ділових комунікацій у професійній сфері, знання основ ділового спілкування, навички роботи в команді);

спеціалізовано-професійними (здатність використовувати професійно-профільовані знання для виявлення осіб з порушеннями психофізичного розвитку та відбору їх у заклади корекційної освіти; здатність використовувати професійно-профільовані знання у діагностичному обстеженні осіб з порушеннями психофізичного розвитку; здатність використовувати професійно-профільовані знання у визначенні етіології, симптоматики, патогенезу, психологічних механізмів порушень психофізичного розвитку; здатність використовувати професійно-профільовані знання при визначенні рівня психофізичного розвитку осіб, що потребують корекційної освіти; прогнозуванні їхніх потреб у корекційно-педагогічних, спеціальних психологічних, медичних та соціальних послугах; здатність використовувати професійно-профільовані знання при здійсненні інформаційної роботи серед населення, стосовно питань корекційної освіти; здатність організовувати та здійснювати навчальну, корекційну, розвивальну та виховну роботу з особами, які мають порушення психофізичного розвитку з урахуванням структури порушення, вікових та індивідуальних особливостей осіб, вимог освітніх стандартів, програм навчання та виховання).

Таким чином, навчальний курс орієнтований на ознайомлення майбутніх педагогів і психологів із корекційною педагогікою як наукою; дітьми із порушеннями психофізичного розвитку як суб'єктом корекційної освіти; загальною характеристикою сучасної системи освітньо-корекційних послуг; із змістом і процедурою відбору дітей у спеціальні заклади,

прийомами психолого-педагогічної допомоги дітям, що потребують корекції психофізичного розвитку; закріплення, розширення та поглиблення знань студентів щодо індивідуального навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку як форми організації корекційно-педагогічного процесу та особливостей індивідуального підходу до дітей з порушеннями психофізичного розвитку в умовах інтегрованої та інклюзивної освіти.

За навчальним планом спеціальності 6.010105 «Корекційна освіта (за нозологіями)» вивчення курсу передбачено у IV та V семестрах. Навчальний план розділений на 3 модулі. В тематичному плані представлено розділ кожного модуля за видами навчальних занять та самостійної роботи студентів. Загальний обсяг дисципліни складає п'ять залікових кредитів (180 годин), що об'єднує всі види навчальної діяльності студента: аудиторні заняття, самостійну роботу (в т.ч. підготовку до підсумкового контролю), контрольні заходи (модульний контроль).

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Загальні питання корекційної педагогіки

Тема 1. Зміст освіти у загальноосвітньому навчальному закладі для дітей з вадами розвитку. Аналіз Державного стандарту освіти осіб з порушеннями фізичного та (або) розумового розвитку, Базового навчального плану, навчальних програм.

Тема 2. Корекційна педагогіка як наука. Предмет, завдання та понятійно-категоріальний апарат корекційної педагогіки. Галузі корекційної педагогіки. Перспективи розвитку корекційної педагогіки в Україні. Принципи, форми і методи навчання дітей з порушеннями розвитку. Корекційна спрямованість як основний принцип організації навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

Тема 3. Причини труднощів у навчанні. Сукцесивні та симультанні структури. Нетрадиційні методи навчання письмовому мовленню. Діагностика і розвиток навчальних здібностей: загальних та спеціальних.

Модуль 2. Навчально-корекційна робота з дітьми із психофізичними порушеннями.

Тема 1. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями мовлення. Навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення. Особливості роботи вчителя з дітьми, що потребують логопедичної допомоги, в умовах загальноосвітніх шкіл.

Тема 2. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Сутність, етіологія та патогенез порушень опорно-рухової системи. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухової системи. Навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухової системи у спеціальних закладах. Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей з порушеннями опорно рухової системи в умовах інтегрованого навчання.

Тема 3. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з глибокими порушеннями слуху та зору.

Роль слуху в розвитку людини. Причини виникнення та класифікація порушень слухової функції. Навчання і виховання дітей з порушеннями слухової функції у спеціальних закладах. Організація допомоги учням з порушеннями слуху в умовах загальноосвітньої школи. Порушення зору як психолого-педагогічна проблема. Класифікація порушень зорової функції та причини виникнення. Навчання і виховання дітей з порушеннями зорової функції у спеціальних закладах. Організація допомоги учням з порушеннями зору в умовах загальноосвітньої школи.

Тема 4. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушенням інтелекту (РВ, ЗПР).

Сутність, етіологія та класифікація затримки психічного розвитку. Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗПР. Навчання і виховання дітей із ЗПР у школах та класах інтенсивної педагогічної корекції. Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей із ЗПР в умовах інтегрованого навчання. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями інтелекту. Навчання і виховання дітей з порушеннями інтелекту у спеціальних закладах. Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей з порушеннями інтелекту в умовах індивідуального навчання.

Тема 5. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливостями.

Спеціальна освіта на шляху від «інституціалізації» до інтеграції.

Модуль 3. Історія логопедії

Тема 1. Передумови та витоки розвитку спеціальної педагогіки та логопедії.

Історія розвитку спеціальної педагогіки як системи наукових знань. Періоди розвитку логопедії

Тема 2. Перші відомості про мовленнєві розлади та методи їх подолання.

Уявлення про хвороби мовлення в Древньому Єгипті. Відомості про лікування хвороб мовлення в Індії та Китаї в давнину. Релігійні міфи та оповіді про мовленнєві розлади та прийоми їх лікування у народів Стародавнього Сходу. Уявлення про розлади мовлення у народів Древньої Русі. Геродот, Гіппократ, Арістотель, Плутарх, Демосфен, їх вклад у розвиток логопедії. Погляди давньоримських вчених, лікарів, ораторів на причини виникнення та прийоми лікування мовленнєвих порушень. Розвиток вчення про мовленнєві розлади та шляхи їх подолання у Візантії та Арабських Халіфатах.

Тема 3. Питання формування правильного мовлення у дітей в працях основоположників вітчизняної та зарубіжної педагогіки.

Питання формування правильного мовлення у дітей в працях основоположників зарубіжної педагогіки: Я.А. Коменського, Ж.Ж. Руссо, І.Г. Песталлоці, Дж. Локка. Питання формування правильного мовлення у дітей в працях основоположників вітчизняної педагогіки: М.В. Ломоносова, В.Ф. Одоєвського, І.І. Срезневського. К.Д. Ушинський про розвиток мови і мовлення, фізіологічні механізми мовлення.

Тема 4. Становлення логопедії, як науки.

Становлення логопедії, як науки, за кордоном у ХІХ ст. та Царській Росії. Розвиток логопедичної допомоги на Україні. Сучасний етап розвитку логопедії та створення умов на Україні для надання допомоги дітям із важкими вадами мовлення. Включення (інклюзія) дітей з особливими освітніми потребами в дошкільні навчальні заклади загального типу.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назва розділу, модуля, теми програми	Обсяг годин					
		ВСЬОГО	Аудиторних	Лекцій	Практичні	Індивідуальні	Самостійна робота
Всього годин з дисципліни «Спеціальна педагогіка з історією логопедії»		180	90	22	34	34	90
Модуль 1. Загальні питання корекційної педагогіки		20	14	10	8	6	20
1.	Зміст освіти у загальноосвітньому навчальному закладі для дітей з вадами розитку.	2	2	-	4	2	6
2.	Корекційна педагогіка як наука.	10	8	8	2	2	6
3.	Причини труднощів у навчанні.	6	4	2	-	2	8
4.	Контроль знань модулю №1	2	2	-	2	-	
Модуль 2. Навчально-корекційна робота з дітьми із психофізичними порушеннями		46	16	8	12	18	40
1.	Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із важкими порушеннями мовлення	6	2	1	2	2	8
2.	Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарата.	6	2	1	2	4	8
3.	Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з глибокими порушеннями слуху та зору.	10	4	3	2	4	8
4.	Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушенням інтелекту (РВ, ЗІР)	14	4	2	2	4	8
5.	Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі	8	2	1	2	4	8
6.	Контроль знань модулю № 2	2	2	-	2	-	-
Модуль 3. Історія логопедії		42	20	4	14	10	30
1.	Передумови та витоки розвитку спеціальної педагогіки та логопедії	2	2	1	-	2	-
2.	Перші відомості про мовленнєві розлади та методи їх подолання	14	8	1	-	2	11
3.	Питання формування правильного мовлення у дітей в працях основоположників вітчизняної та зарубіжної педагогіки.	12	4	1	-	2	8
4.	Становлення логопедії, як науки.	12	4	1	12	4	11
5.	Контроль знань модулю № 3	2	2	-	2	-	-

5. ТЕМАТИКА ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми, коротка анотація змісту	Кількість годин
Модуль 1. Загальні питання корекційної педагогіки		10
1.	<p>Тема 2. Корекційна педагогіка як наука. Предмет, завдання та понятійно-категоріальний апарат корекційної педагогіки. Зв'язок корекційної педагогіки з іншими науками. Галузі корекційної педагогіки. Перспективи розвитку корекційної педагогіки в Україні. Принципи, форми і методи навчання дітей з порушеннями розвитку. Корекційна спрямованість як основний принцип організації навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.</p> <p><i>Основні поняття теми:</i> корекційна педагогіка, спеціальна педагогіка, спеціальна освіта, особи з порушеннями та відхиленнями психофізичного розвитку, дефект, складна вада, аномальний розвиток, дизонтогенез, корекція, компенсація, абілітація та реабілітація, соціалізація, дивергенція, діти з порушеннями психофізичного розвитку, діти з відхиленнями психофізичного розвитку, діти з обмеженими можливостями здоров'я, діти з особливими освітніми потребами.</p>	8
2.	<p>Тема 3. Причини труднощів у навчанні. Сукцесивні та симультанні структури. Нетрадиційні методи навчання письмовому мовленню. Діагностика і розвиток навчальних здібностей: загальних та спеціальних.</p>	2
Модуль 2. Навчально-корекційна робота з дітьми із психофізичними порушеннями		8
4.	<p>Тема 1. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями мовлення. Навчання і виховання дітей з порушеннями мовлення. Особливості роботи вчителя з дітьми, що потребують логопедичної допомоги, в умовах загальноосвітніх шкіл. Профорієнтація осіб із тяжкими порушеннями мовлення.</p> <p><i>Основні поняття теми:</i> порушення мовлення, дислалія, дизартрія, ринолалія, заїкання, тахилалія, брадилалія, алалія, афазія, дислексія, дисграфія, загальне недорозвинення мовлення, фонетико-фонематичне недорозвинення мовлення.</p>	1
5.	<p>Тема 2. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями опорно-рухової системи. Навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухової системи у спеціальних закладах. Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей з порушеннями опорно-рухової системи в умовах інтегрованого навчання.</p> <p><i>Основні поняття теми:</i> порушення опорно-рухового апарату, дитячий церебральний параліч.</p>	1
6.	<p>Тема 3. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з глибокими порушеннями слуху та зору. Актуальні питання тифло та сурдопедагогіки. Організація допомоги учням з порушеннями слуху та зору в умовах загальноосвітньої школи. Методи та принципи побудови навчального процесу для дітей з порушенням зору (слуху). Засоби корекції мовлення та розвитку спілкування для дітей з порушенням слуху (зору). Спеціальні види роботи для навчання дітей з порушенням слуху</p>	3

	<p>(зору) читати і писати. Роль педагога у розвитку зорового та слухового сприймання у дітей з порушеннями сенсорного розвитку. Перспективи соціальної адаптації осіб з порушеннями зору та слуху.</p> <p><i>Основні поняття теми:</i> порушення слуху, глухота, туговухість, пізня втрата слуху, медична і педагогічна класифікації дітей з порушеннями слуху; порушення зору, сліпота, слабозорість, практична і абсолютна (тотальна) сліпота.</p>	
7.	<p>Тема 4. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушенням інтелекту (РВ, ЗПР).</p> <p>Психолого-педагогічна характеристика дітей із ЗПР. Навчання і виховання дітей із ЗПР у школах та класах інтенсивної педагогічної корекції. Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей із ЗПР в умовах інтегрованого навчання.</p> <p>Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями інтелекту. Навчання і виховання дітей з порушеннями інтелекту у спеціальних закладах. Корекційні прийоми реалізації індивідуального підходу до дітей з порушеннями інтелекту в умовах індивідуального навчання.</p> <p><i>Основні поняття теми:</i> порушення інтелекту, олігофренія, деменція, дебільність, імбецильність, ідіотія, затримка психічного розвитку, дитячий ранній аутизм.</p>	2
8.	<p>Тема 5. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі.</p> <p>Розвиток і диференціація системи спеціальної освіти. Спеціальна освіта на шляху від «інституціоналізації» до інтеграції.</p> <p><i>Основні поняття теми:</i> система спеціальної освіти, сегрегація, інституціоналізація, інтеграція, інклюзія, індивідуальна програма розвитку дитини.</p>	1
Модуль 3. Історія логопедії		4
9.	<p>Тема 1. Передумови та витоки розвитку спеціальної педагогіки та логопедії.</p> <p>Історія розвитку спеціальної педагогіки як системи наукових знань. Періоди розвитку логопедії</p>	1
10.	<p>Тема 2. Перші відомості про мовленнєві розлади та методи їх подолання.</p> <p>Уявлення про хвороби мовлення в Древньому Єгипті, Індії та Китаї. Релігійні міфи та оповіді про мовленнєві розлади та прийоми їх лікування у народів Стародавнього Сходу. Уявлення про розлади мовлення у народів Древньої Русі. Погляди давньоримських та довньогрецьких вчених, лікарів, ораторів на причини виникнення та прийоми лікування мовленнєвих порушень. Розвиток вчення про мовленнєві розлади та шляхи їх подолання у Візантії та Арабських Халіфатах.</p>	1
11.	<p>Тема 3. Питання формування правильного мовлення у дітей в працях основоположників вітчизняної та зарубіжної педагогіки.</p> <p>Питання формування правильного мовлення у дітей в працях основоположників зарубіжної та вітчизняної педагогіки: Я.А. Коменського, Ж.Ж. Руссо, І.Г. Песталлоці, Дж. Локка, М.В. Ломоносова, В.Ф. Одоєвського, І.І. Срезневського, К.Д. Ушинського.</p>	1
12.	<p>Тема 4. Становлення логопедії, як науки.</p> <p>Становлення логопедії, як науки, за кордоном у XIX ст. та Царській Росії. Розвиток логопедичної допомоги на Україні. Сучасний етап розвитку логопедії та створення умов на Україні для надання допомоги дітям із важкими вдамимовлення. Включення (інклюзія) дітей з особливими освітніми потребами в дошкільні навчальні заклади загального типу</p>	1

6. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми, коротка анотація змісту	Кількість годин
Модуль 1. Загальні питання корекційної педагогіки		8
1.	<p>Тема 1. Зміст освіти у загальноосвітньому навчальному закладі для дітей з вадами розвитку. Завдання: опрацювати Саламанську декларацію, проект Закону України «Про спеціальну освіту»; проаналізувати Державний стандарт освіти осіб з порушеннями фізичного та (або) розумового розвитку, Базовий навчальний план, навчальні програми.</p>	4
2.	<p>Тема 2. Контроль знань модулю №1. Тестування студентів з теми щодо знань засад дидактики спеціальної педагогіки.</p>	2
Контроль знань модулю № 1.		2
Модуль 2. Навчально-корекційна робота з дітьми із психофізичними порушеннями		12
3.	<p>Тема 3. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Завдання: розкрити, які мовленнєві порушення викликають труднощі при навчанні дитини в початковій школі.</p>	2
4.	<p>Тема 4. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарата. Завдання: охарактеризувати зміст корекційно-педагогічної роботи з дітьми дошкільного та шкільного віку з дитячим церебральним паралічем</p>	2
5.	<p>Тема 5. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з глибокими порушеннями слуху та зору. Завдання: визначити фактори, які враховуються при визначенні виду освітнього закладу для дитини з порушеним слухом та (або) зору.</p>	2
6.	<p>Тема 6. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушенням інтелекту (РВ, ЗПР) Завдання: визначити принципову відмінність дитини із затримкою психічного розвитку від розумово відсталої дитини та основні напрями корекційно-педагогічної роботи.</p>	2
7.	<p>Тема 7. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі. Завдання: презентувати орієнтовну індивідуальну програму розвитку для дитини з певним порушенням психофізичного розвитку (за вибором студента)</p>	2
8.	<p>Тема 8. Контроль знань модулю № 2. Тестування студентів з теми щодо знань психолого-педагогічної характеристики дітей із різними вадами психофізичного розвитку, особливостей організації навчально-корекційної роботи.</p>	2
Модуль 3. Історія логопедії		14
9.	<p>Тема 9. Становлення логопедії, як науки Завдання: скласти схему еволюції логопедії як науки. ставлення держави і</p>	12

	суспільства до дітей з порушеннями мовлення. Підготувати презентацію доповіді, в якій відстоюються позиції впровадження інклюзивної освіти в Україні або необхідності навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку у спеціальних дошкільних закладах (на вибір студента).	
10.	Тема 10. Контроль знань модулю № 3. Тестування студентів з теми щодо знань передумов та витоків розвитку логопедії, історичних відомостей про лікування мовленнєвих розладів.	2
	РАЗОМ	34

7. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

№ з/п	Вид самостійної роботи	Кількість годин
Модуль 1. Загальні питання корекційної педагогіки		20
Тема 2. Корекційна педагогіка як наука.		
1.	Виписати основні терміни понятійно-категоріального апарату корекційної педагогіки із понятійно-термінологічних словників та із Закону України "Про реабілітацію інвалідів".	6
2.	Опрацювати статті Л.С. Виготського «Принципы воспитания физически дефективных детей», «К психологии и педагогической дефективности», «Дефект и компенсация», виокремивши найбільш значущі положення наукових концепцій вченого для становлення дефектології як науки.	6
3.	Тема 3. Причини труднощів у навчанні. Описати нетрадиційний метод навчання писемного мовлення: письмо «з одного розчерку».	8
Модуль 2. Навчально-корекційна робота з дітьми із психофізичними порушеннями		40
Тема 4. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей із тяжкими порушеннями мовлення.		
4.	Підготувати реферат на тему: «Педагогічні системи навчання дітей з порушеннями мовлення»	4
5.	Описати порядок комплектування логопедичних дошкільних груп.	4
Тема 5. Особливості розвитку, навчання та виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарата.		
6.	Підготувати реферат на тему: «Педагогічні системи навчання дітей з порушеннями опорно-рухового апарата».	4
7.	Дати порівняльну характеристику порядку комплектування спеціальних та санаторних груп (класів) для дітей із вадами опорно-рухового апарату.	4
Тема 6. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з глибокими порушеннями слуху та зору.		
8.	Підготувати реферат на тему: «Педагогічні системи навчання дітей з вадами слуху».	3,5
9.	Підготувати реферат на тему: «Педагогічні системи навчання дітей з вадами зору».	3,5
10.	Показати у схемі зв'язок сурдопедагогіки (тифлопедагогіки) з іншими науками	1
Тема 7. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушенням інтелекту (РВ, ЗПР).		
11.	Підготувати повідомлення про освітньо-виховні заклади для розумово-відсталих дітей	2
12.	Підготувати реферат про історію навчання дітей із затримкою психічного розвитку	2
13.	Дібрати ігри, вправи для корекції психічного розвитку дітей в окремих видах діяльності та визначити доцільність застосування цього матеріалу	2

14.	Дібрати ігри, вправи для розумово відсталих дітей віком до 6 років. Особливості застосування методики Рудольфа Штайнера у роботі з дітьми з інтелектуальною недостатністю	2
	Тема 8. Особливості корекційно-розвивальної роботи з дітьми з особливостями психофізичного розвитку в загальноосвітньому просторі.	8
15.	Заповнити таблицю, в якій дати короткий опис кожного принципу освіти	4
16.	Підготувати матеріали для індивідуальної консультації з батьками дитини, які виховують дитину з певним порушенням психофізичного розвитку (за вибором студента), опрацювавши розділ «Встановлення партнерських стосунків з родинами» з книги Елен Р. Даніелс і Кея Стаффорда «Залучення дітей з особливими потребами до загальноосвітніх класів».	2
17.	Підготувати доповідь на педагогічну раду на тему: «Психолого-педагогічний супровід як умова успішної інтеграції в соціум дитини з особливими освітніми потребами».	2
Модуль 3. Історія логопедії		30
18.	Тема 10. Перші відомості про мовленнєві розлади та методи їх подолання. Опрацювати та законспектувати статті Сікорського І.А. «Древнейшиемедицинскиеписатели о болезнях речи», Селіверстова В.І. «Первыесведения о речевыхрасстройствах и приемахихпреодоления»	11
19.	Тема 11. Питання формування правильного мовлення у дітей в працях основоположників вітчизняної та зарубіжної педагогіки. Опрацювати статтю Селіверстова В.І. «Вопросыформированияправильной речи у детей в трудах основоположниковотечественной и зарубеднойпедагогики». Заповнити таблицю.	8
	Тема 12. Становлення логопедії, як науки.	11
20.	Описати політику України в області аномального дитинства та історію організації допомоги дітям-логопатам.	9
21.	Розкрийте типи порушень психічного розвитку дитячого віку за В.В. Лебединським.	2
	Усього	90

8. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Спеціальна педагогіка з історією логопедії» – це вид науково-практичної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, висвітлює рівень опанування знаннями з корекційної педагогіки та практичними вміннями аналізувати досліджувану проблему, відображає певний рівень навчальної компетентності студента-бакалавра. З даної дисципліни студент виконує два індивідуально-дослідних завдання (творчі проекти) за результатами вивчення змістових модулів I, II, III.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена робота у межах навчальної програми курсу «Спеціальна педагогіка з історією логопедії», яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, практичних занять і охоплює значний обсяг змісту навчального курсу.

Види ІНДЗ.

– творчий проект на тему «Інтегроване, інклюзивне виховання дітей з особливими освітніми потребами: проблеми, пошуки, перспективи».

– Творчий проект подається в друкованому виді та на електронних носіях. Презентація проекту готується з використанням інтерактивної дошки.

– творчий проект на тему «Дитина з особливими освітніми потребами: особливості розвитку, навчання і виховання» (нозологія на вибір). Творчий проект подається в друкованому виді та на електронних носіях. Презентація проекту готується з використанням інтерактивної дошки.

Набрана кількість балів додається до загальної кількості балів.

Критерії оцінювання ІНДЗ (творчого проекту)

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети і завдань творчого проекту. Володіння понятійно-категоріальним апаратом.	2
2.	Критичний аналіз суті та змісту проблеми дослідження. Виклад фактів, ідей, результатів творчого пошуку в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій і перспектив подальшого розвитку даного питання.	2
3.	Наявність обґрунтованої власної позиції, пропозицій щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив розвитку досліджуваної проблеми.	2
4.	Оригінальність представлених матеріалів.	2
5.	Креативність викладу матеріалу (з використанням мультимедійних технологій).	2
Разом		10 балів

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Особливості реалізації пріоритетних напрямів реформування спеціальної освіти в Україні в контексті інтеграції до європейського освітнього простору.
2. Становлення і розвиток методики і технологій формування мовлення у дітей раннього віку.
3. Становлення і розвиток методики і технологій формування правильної звуковимови у дітей дошкільного віку.
4. Особливості реалізації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з порушеннями звуковимови у навчальному закладі загального типу.
5. Особливості реалізації корекційно-розвивальної роботи з дітьми зі стертою дизартрією у навчальному закладі загального типу.
6. Особливості реалізації корекційно-розвивальної роботи з дітьми із Шрівнем мовленнєвого розвитку в дошкільному навчальному закладі загального типу.
7. Особливості реалізації корекційно-розвивальної роботи з дітьми з дефіцитом уваги і гіперактивною поведінкою в освітньому просторі дошкільного навчального закладу.
8. Особливості реалізації корекційно-розвивальної роботи з дітьми із затримкою психічного розвитку в освітньому просторі дошкільного навчального закладу.
9. Особливості реалізації корекційно-розвивальної роботи із слабчочучими дітьми в освітньому просторі дошкільного навчального закладу.
10. Особливості реалізації корекційно-розвивальної роботи із слабозорими дітьми в освітньому просторі дошкільного навчального закладу.
11. Педагогічні технології формування і розвитку фонематичного слуху як основи розвитку усного мовлення дітей дошкільного віку.
12. Особливості психолого-педагогічного супроводу сімей, котрі виховують дітей з порушеннями розвитку.
13. Особливості взаємодії школи і родин дітей з особливими освітніми потребами.
14. Активізація мовлення дітей раннього віку із затримкою мовленнєвого розвитку в освітньому процесі.
15. Педагогічні умови інтегрування дітей в загальноосвітній простір.
16. Спеціально організоване навчання дітей з особливими освітніми потребами як умова успішного розвитку та інтеграції в суспільство.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Навчальні досягнення студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» із дисципліни «Спеціальна педагогіка з історією логопедії» оцінюються замодульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Кожний модуль включає бали зазавіддування лекцій, практичних занять, поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, написання модульної контрольної роботи.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

У таблиці представлено розподіл балів, що присвоюються студентам упродовж вивчення дисципліни «Спеціальна педагогіка з історією логопедії».

Розподіл балів, які отримують студенти

	Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2		Змістовий модуль 3		КМКР	Підсумкова оцінка
Максимальна кількість балів	25		25		25			
	пк	мк	пк	мк	пк	мк		
	18	7	18	7	18	7		
Кількість балів за змістовими модулями і модульний контроль, в т.ч. за видами робіт								
- практичні заняття	6		6		6			
- виконання СРС	12		12		12			

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- своєчасність виконання навчальних завдань;
- повний обсяг їх виконання;
- якість виконання навчальних завдань;
- самостійність виконання;
- творчий підхід у виконанні завдань;
- ініціативність у навчальній діяльності.

КМКР проводиться у формі виконання письмових завдань. Перелік питань, що охоплюють зміст програми дисципліни, критерії оцінювання залікових завдань, доводяться до студентів на початку семестру.

Для оцінювання відповідей студентів з навчальної дисципліни «Спеціальна педагогіка з історією логопедії» використовуються наступні критерії.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр»

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно» (90–100 балів)	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре» (74–89 балів)	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань; але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно» (60–73 балів)	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно» (0–59 балів)	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Підсумковий контроль знань студентів з дисципліни «Спеціальна педагогіка з історією логопедії» здійснюється на основі результатів поточного й підсумкового контролю. Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у традиційну 4-бальну шкалу в такому порядку:

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою академії	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	82 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 81 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
Fx	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

**ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ З ДИСЦИПЛІНИ
«СПЕЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА З ІСТОРІЄЮ ЛОГОПЕДІЇ»**

1. Корекційна педагогіка як наука.
2. Зміст освіти дітей з особливими освітніми потребами.
3. Причини труднощів у навчанні.
4. Принципи навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
5. Форми навчання дітей з особливими освітніми потребами.
6. Методи навчання дітей з особливими освітніми потребами.
7. Типологія уроків.
8. Навчання дітей з порушеннями мовлення. Класифікації мовленнєвих порушень.
9. Особливості роботи вчителя з дітьми, що потребують логопедичної допомоги в умовах загальноосвітніх шкіл.
10. Організація навчального плану в дошкільних навчальних закладах.
11. Організація навчального процесу в загальноосвітніх навчальних закладах.
12. Організація навчального процесу для дітей з порушеннями мовлення.
13. Логопедичні пункти в системі освіти.
14. Система допомоги дітям з тяжкими порушеннями мовлення в закладах охорони здоров'я.
15. Особливості навчання і виховання дітей з порушеннями опорно-рухового апарату.
16. Особливості навчання і виховання дітей з розумовою відсталістю.
17. Особливості навчання і виховання дітей з затримкою психічного розвитку.
18. Особливості навчання і виховання дітей з порушеннями слуху.
19. Особливості навчання і виховання дітей з порушеннями зору.
20. Мета та задачі спеціальної педагогіки.
21. Періоди розвитку історії логопедії.
22. Історія розвитку спеціальної педагогіки як системи знань.
23. Передумови і джерела розвитку логопедії народів Давнього Сходу.
24. Уявлення про мовленнєві розлади у народів Давньої Русі.
25. Погляди давньоримських і давньогрецьких вчених, лікарів та ораторів на причини виникнення та прийоми лікування мовленнєвих порушень.
26. Розвиток вчення про порушення мовлення і методах їх подолання у Візантії та Арабських халіфатах.
27. Історичний підхід у вивченні загальнопедагогічних основ логопедії.
28. Погляди педагогів-гуманістів Західної Європи на формування дитячого мовлення.
29. Питання формування правильного мовлення в працях основоположників педагогіки Російської Імперії 17-19 століття.
30. Розвиток логопедичної допомоги в Україні.
31. Сучасний етап розвитку логопедії, створення умов в Україні для надання допомоги дітям з тяжкими порушеннями мовлення.
32. Включення (інклюзія) дітей з особливими освітніми потребами у дошкільні заклади загального типу.

10. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. – К.: Дошкільне виховання, 1999.
2. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України / Наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
3. Борякова Н.Ю. Педагогическисистемыобучения и воспитаниядетей с отклонениями в развитии: [учебноепособие для студентовпедвузов] / НатальяЮрьевнаБорякова. – М.: АСТ: Астрель, 2008. – 222 с.
4. Власова Т.О. О детях с отклонениями в развитии / Т.О. Власова, М.С. Певзнер. – М.: Просвещение, 1995. – 175 с.
5. Выготский Л.С. Собр. соч. в 6-ти т. / Л. С. Выготский. – М.: Изд-во Акад. пед. наук, 1983. – Т. 5. Основыдефектологии / Под ред. Т.А. Власовой. – 1983.– 369 с.
6. Дегтяренко Т.М. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: [навчальний посібник] / Т.М. Дегтяренко, Л.С. Вавіна. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2008. – 302 с.
7. Закон України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 2. – С. 252-258.
8. Закон України «Про охорону дитинства» // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 30. – С. 142-150.
9. Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради. – 2006. – № 2-3. – С. 36-42.
10. Закон України «Про спеціальну освіту» (проект) // Міністерство освіти і науки // www.mongov.ua.
11. Інклюзивна школа: особливості організації та управління: [навч.-метод. посібник] / А.А. Колупаєва, Н.З. Софій, Ю.М. Найда та ін./ За заг. ред. Л.І. Даниленко. – К.: 2007 – 127 с.
12. Колупаєва А.А. Педагогічні основи інтегрування школярів з особливостями психофізичного розвитку у загальноосвітні навчальні заклади: [монографія] / Алла Анатоліївна Колупаєва. – К.: Педагогічна думка, 2007. – 458 с.
13. Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні: [науково-методичний посібник] / Наук. ред. О.Л. Кононко. – К.: Ред. журн. «Дошкільне виховання», 2003. – 244 с.
14. Концепція спеціальної освіти осіб з особливостями психофізичного розвитку в найближчі роки та перспективу. – К., 2003.
15. Липа В.А. Основыкоррекционнойпедагогики: [учебноепособие] / Владимир Александрович Липа. – Донецк: Лебедь, 2002 – 327 с.
16. Методичні аспекти реалізації Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі» / О.Л. Кононко, З.П. Плохій, А.М. Гончаренко [та ін.]. – К.: Світич, 2009. – 208 с.
17. Пенин Г.Н., Назарова Н.М. Специальнаяпедагогика. В 3 томах. Том 1. Историяспециальнойпедагогики. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 360 с.
18. Пенин Г.Н., Назарова Н.М. Специальнаяпедагогика. В 3 томах. Том 2. Общеосновыспециальнойпедагогики. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 352 с.
19. Пенин Г.Н., Назарова Н.М. Специальнаяпедагогика. В 3 томах. Том 3. Педагогическисистемыспециальногообразования. – М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 400 с.
20. Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації / Наказ Міністерства освіти і науки України та Академії педагогічних наук України від 07.07.2004. – № 569/38.

21. Порядок комплектування дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу / Наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я від від 27.03.2006. – № 240/ 165.
22. Саламанская декларация. Рамки действий по образованию лиц с особыми потребностями, приняты Всемирной конференцией по образованию лиц с особыми потребностями: доступ и качество. Саламанка. Испания, 7-10 июня 1994. – К., 2000. – 21 с.
23. Синьов В.М. Корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: [підручник] / Віктор Миколайович Синьов. – Частина I – Загальні основи корекційної психопедагогіки (олігофренопедагогіки). – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2007. – 238 с.
24. Синьов В.М. Основи дефектології: [навч. посібник] / В.М. Синьов, Г.М. Кобернік. – К.: Вища школа, 1994. – 143 с.
25. Специальная педагогика: [учебно-пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений] / Л.И. Аксёнова, Б.А. Архипов, Л.И. Белякова и др. / Под ред. Н.М. Назаровой. – М.: Академия, 2001. – 400 с.
26. Спеціальна педагогіка: [понятійно-термінологічний словник] / За ред. акад. В.І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
27. Специальная дошкольная педагогика: [учебно-пособие] / Е.А. Стребелева, А.Л. Венгер, Е.А. Екжанова и др. / Под ред. Е.А. Стребелевой. – М.: Академия, 2001. – 312 с.
28. Холковська І.Л. Корекційна педагогіка / Ірина Леонідівна Холковська. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2007. – С. 6-23.

ДОДАТКОВА

1. Астапов В.М. Введение в дефектологию с основами нейро- и патопсихологии / В.М. Астапов. – М.: Международная педагогическая академия, 1994. – 215 с.
2. Ахутина Т.В. Преодоление трудностей учения: нейропсихологический подход / Т.В. Ахутина, Н.М. Пылаева. – СПб: Питер, 2008. – 320 с.: ил.
3. Богуш А.М. Мовленнєвий розвиток дітей від народження до 7 років: [монографія] / Алла Михайлівна Богуш. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – 376 с.
4. Вавіна Л.С. Розвиваємо у дитини вміння бачити: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Л.С. Вавіна, В.М. Ремаржевська. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 128 с., іл.
5. Вступ до абілітації та реабілітації дітей з обмеженнями життєдіяльності: [навчально-методичний посібник] / Л.Б. Лյондквіст, В.В. Бурлака, А.Г. Шевцов [та ін.]. – К.: Герб, 2007. – 288 с.
6. Гвоздѣв А.Н. Развитие словарного запаса в первые годы жизни ребёнка / Александр Николаевич Гвоздѣв. – Саратов: Куйбышев, 1990. – 103 с.
7. Дегтяренко Т.М., Вавіна Л.С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами: Навчальний посібник. – Суми: ВТД "Університетська книга", 2008. – 302 с.
8. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб./За ред. Бондаря В.І., Луцько К.В. – К. Інститут дефектології АПН України, 2000.
9. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб.: Вип. 8. Т.1. / За ред. В. І. Бондаря, В.В. Засенка. – К., 2006 – 323 с.
10. Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі: Наук.-метод. зб.: Вип. 8. Т.2. / За ред. В. І. Бондаря, В.В. Засенка. – К., 2006 – 323 с.
11. Державна національна програма "Освіта": Україна ХХ століття – К.: Радуга, 1994.
12. Дефектология: [словарь-справочник] / Под ред. Б.П. Пузанова. – М.: Новая школа, 1996. – 80 с.
13. Журавльова А.Є. Домашня логопедія без проблем: [книга для батьків, які хочуть самі навчити дитину правильно вимовляти звуки] / А.Є. Журавльова, В.В. Федієнко. – Харків.: Видавничий дім «Школа», 2006. – 112 с.: іл.

14. Закон України «Про дошкільну освіту» // Відомості Верховної Ради. – 2001.
15. Ілляшенко Т.Д. Аномальна дитина в школі / Т.Д. Ілляшенко, Н.М. Стадненко. – Київ, 1995. – 199с.
16. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. – 155 с.
17. Инклюзивное образование. Политика, содержание и сравнительные перспективы / Под ред. Ф. Армстронга, Д. Армстронга, Л. Бартона. – Лондон, 2000. – 78 с. ЕВРОП. ОПЫТ.
18. Интегрированное обучение и воспитание в условиях общеобразовательных учреждений / Под ред. Т.Л. Лещинской. – Минск: НИО МО РБ, 1998. – 144 с.
19. Концепція державного стандарту освіти учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку // Дефектологія. – 2000. – № 2. – С. 2-10.
20. Концепция интегрированного обучения лиц с ограниченными возможностями здоровья (с специальными образовательными потребностями) // Актуальные проблемы интегрированного обучения: Материалы Международной научно-практической конференции по проблемам интегрированного обучения лиц с ограниченными возможностями здоровья (с особыми образовательными потребностями). – М.: Права человека, 2001. – С. 8-14.
21. Логопедия: [учебник] / Под ред. Волковой Л.С. и Шаховской С.Н. – М.: Владос, 2006. – 485 с.
22. Малофеев Н.Н. Современный этап в развитии системы образования в России: результаты исследования как основа для построения программы развития // Дефектология. – 1997. – № 6. – С. 3-14.
23. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. I. – 272 с.
24. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. II. – 184 с.
25. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
26. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: [науково-методичний посібник] / Наталія Володимирівна Манько. – К.: КНТ, 2008. – 256 с.
27. Мартинчук О.В. Основи корекційної педагогіки: [навч.-метод. посіб. для студентів напряму підготовки «Дошкільна освіта»]. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2010. – 288 с.
28. Мастюкова Е.М. Семейное воспитание детей с отклонениями в развитии: [учебно-пособие] / Е.М. Мастюкова, А.Г. Московкина / Под ред. В. И. Селиверстова. – М.: Владос, 2004. – 407 с.
29. Національна доктрина розвитку освіти // Законодавчі акти України з питань освіти / Верховна Рада України. Комітет з питань науки і освіти: Офіц. Вид. – К.: Парламентське вид-во, 2004. – С. 279-294.
30. Пантонюк Т., Невмержицька О., Пантонюк М. Основи корекційної педагогіки: Навчально-методичний посібник. – 2-ге видання, доповнене і перероблене. – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ, 2009. – 324 с.
31. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: [навчальний посібник] / Тамара Іллівна Поніманська. – К.: Акалемвидав, 2004. – 352с.
32. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Практикум: [навчальний посібник] / Т.І. Поніманська, І.М. Дичківська. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. – С. 190, 194-195.
33. Проект Положення про організацію інтегрованого навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх (дошкільних) навчальних закладах. – К., 2002. – 16 с.
34. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від 3 до 7 років «Дитина» / Наук. ред. О.В. Проскура. – К.: Богдана, 2004. – 270 с.

35. Ратнер Ф.Л. Интегрированное обучение детей с ограниченными возможностями в обществе здоровых детей / Ф.Л. Ратнер, А.Ю. Юсупова. – М.: Владос, 2006. – 175 с.: ил.
36. Резниченко Т.С. Логопедическая энциклопедия для родителей дошкольников и младших школьников / Т.С. Резниченко, О.Д. Ларина. – М.: АСТ: Астрель, 2009. – 319 с.: ил.
37. Савіна Л.П. Пальчикова гімнастика для розвитку мовлення: [посібник для батьків і педагогів] / Лідія Павлівна Савіна. – К.: Вид-во «Школа», 2002. – 48 с.
38. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей / Марія Аврамівна Савченко. – Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2007. – 160 с.
39. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: [поради батькам] / Тамара Василівна Сак. – К.: Літера ЛТД, 2008. – 144 с., іл.
40. Сєдих Н.О. Вчимося писати й говорити правильно: поради логопеда / Нєля Олексіївна Сєдих. – Харків: Видавнича група «Основа», 2007. – 176 с.
41. Соботович Е.Ф. Методика виявлення речевих порушень у дітей і діагностика їхньої готовності к школьному обучению / Егєния Фєдоровна Соботович. – К., 1998.
42. Сухар В.Л. Розвиток звукової культури мовлення дітей молодшого дошкільного віку / Упоряд. В.Л. Сухар. – Х.: Вєста: Вид-во «Ранок», 2008. – 80 с.
43. Тищенко В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5 років: [поради батькам] / В. Тищенко, Ю. Рїбцун. – К.: Літера ЛТД, 2006. – 128 с.
44. Ткачєва В.В. Технології психологической допомоги сємьям детей с отклонениями в развитии: [учебное пособие] / Виктория Валєнтиновна Ткачєва. – М.: Астрель, 2007. – 319 с.
45. Ткаченко Т.А. Логопедическая энциклопедия / Татьяна Александровна Ткаченко. – М.: ООО ТД «Издательство Мир книги», 2008. – 248 с.
46. Филичєва Т.Б. Основы логопедии / Т.Б. Филичєва, Н.А. Чєвелєва, Г.В. Чиркина. – М.: Просвещение, 1989. – 223 с.
47. Хрестоматія з логопедії: Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринологія: навчальний плсібник / За заг. ред. М.К. Шєремет, І.В. Мартинєнко. – К.: КНТ, 2008. – 380 с.

Рекомендована додаткова література з сурдопедагогіки

1. Басова А.Г. История сурдопедагогика: [учебное пособие] / А.Г. Басова, С.Ф. Егоров. – М.: Просвещение, 1984. – 293 с.
2. Боскис Р.М. Учителю о детях с нарушениями слуха / Рахиль Марковна Боскис. – М.: Просвещение, 1975. – 143 с.
3. Белова Н.И. Специальная дошкольная сурдопедагогика / Н.И. Белова. – М.: Просвещение, 1985.
4. Выгодская Г.Л. Руководство сюжетно-ролевыми играми глухих дошкольников / Гита Львовна Выгодская. – М.: Просвещение, 1964. – 154 с.
5. Засєнко Н.Ф. Основы сурдопедагогика / Наталія Федорівна Засєнко. – Київ: КДПІ, 1990. – 103 с.
6. Особенности развития и воспитания детей дошкольного возраста с недостатками слуха и интеллекта / Под ред. Л.П. Носковой. – М.: Педагогика, 1984. – 141 с.
7. Сурдопедагогика / Под ред. А.И. Дьячкова. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1963. – 335 с.
8. Сурдопедагогика / Под ред. Е.Г. Рєчицкой. – М.: Владос, 2004. – 655 с.
9. Таранченко О.М. Система спеціального навчання дітей зі зниженим слухом в Україні (історичний аспект): Монографія. – К.: „ЛІТО”, 2007. – 212 с.
10. Трофимова П.В. Развитие движений у дошкольников с нарушенным слухом: [пособие для воспитателей] / П.В. Трофимова. – М.: Просвещение, 1979. – 109 с.
11. Ярмаченко М.Д. Історія сурдопедагогіки: [підручник] / Микола Дмитрович Ярмаченко. – К.: Вища школа, 1975. – 423 с.

Рекомендована додаткова література з олігофренопедагогіки

12. Єременко І.Г. Основы спеціальної дидактики / І.Г. Єременко. – К.: Рад. школа, 1975. – 210 с.

13. Ерёмєнко І.Г. Олігофренопедагогіка: [підручник] / І.Г. Ерёмєнко.– К.: Вища школа, 1985. – 326 с.
14. Замський Х.С. Історія олігофренопедагогіки: [підручник] / Х.С. Замський. – М.: Просвещение, 1980. – 397 с.
15. Индивидуальная работа с детьми, страдающими психоневрологическими заболеваниями: [мет. реком. классовам, класним керівникам, педагогам, керівникам загальноосвітніх шкіл]. – К., 1989. – 96 с.
16. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – Київ, 2003. – 155 с.
17. Катаєва А.А. Дошкільна олігофренопедагогіка: [учебно-методичне посібник] / А.А. Катаєва, Е.А. Стребелева. – М.: Просвещение, 1988. – 140 с.
18. Лур'є Н.Б. Воспитание глубокоумственно отсталого ребёнка в семье / Н.Б. Лур'є. – М.: Педагогика, 1972. – 56 с.
19. Нижник Л.. Допомога дітям з особливими потребами / Л. Нижник, О. Сагірова. – К., 2004.
20. Питання догляду за особами з розумовою відсталістю в сучасній дефектології. Укладач: Руденко Л.М. Навчальний посібник. – К.: "ДІА", 2007. 128 с.
21. Психолого-педагогічний супровід дітей шкільного віку з помірною та тяжкою розумовою відсталістю / За ред. В.І. Бондаря, В.В. Засєнка. – К.: ТОВ „Поліпром”, 2006. – 156 с.
22. Стадненко Н.М. Методика діагностики відхилень у розумовому розвитку молодших школярів та старших дошкільників / Н.М. Стадненко, Т.Д. Ілляшенко, Л.В. Борщєвська, А.Г. Обухівська. – К., 1998. – 144 с.
23. Синьов В. М. Розумова відсталість як педагогічна проблема. Навчальний посібник. – К.: 2007
24. Томпсон Л. Виховання дитини з розумовою вадою / Ліз Томпсон. – Київ: Фєра, 1997.
25. Ульєнкова У.В. Шестилетние дети с ЗПР / У.В. Ульєнкова. – М.: Педагогика, 1990. – 184 с.

Рекомендована додаткова література з тифлопедагогіки

26. Земцова М.І. Учителю о детях с нарушениями зрения: [навчально-методичний посібник] / Марія Івановна Земцова. – М.: Просвещение, 1973. – 159 с.
27. Ермакова В.П. Развитие, обучение и воспитание детей с нарушениями зрения / В.П. Ермакова, Г.А. Якушин. – М.: Просвещение, 1999.
28. Коваленко Б.І. Тифлопедагогіка: [навчально-методичний посібник] / Коваленко, Н.Б. Коваленко. – М.: Изд-во АПН РСФСР, 1962. – 415 с.
29. Литвак А.Г. Тифлопсихология: [учебно-методичне посібник] / А.Г. Литвак – М.: Просвещение, 1985. – 207 с.

Рекомендована додаткова література з логопедагогіки

30. Буденко Т.В. Логогімнастика: [методичне посібник] / Т.В. Буденко. – СПб.: Детство – ПРСС, 1999.
31. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. І. – 272 с.
32. Малярчук А.Я. Дидактичний матеріал для виправлення мовленнєвих недоліків: [навчальний посібник] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2005. – Ч. ІІ. – 184 с.
33. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: [дидактичний матеріал] / Антоніна Яківна Малярчук. – К.: Літера ЛТД, 2003. – 104 с.
34. Манько Н.В. Діагностика та корекція мовленнєвого розвитку дітей раннього віку: [науково-методичний посібник] / Наталія Володимирівна Манько. – К.: КНТ, 2008. – 256 с.

35. Тарасун В.В. Логодидактика: [навч. посібник] / Валентина Владимировна Тарасун. – К.: НПУ, 2004. – 348 с.

36. Фомичёва М.Ф. Воспитание у детей правильного произношения: [практикум по логопедии] / Мария Фёдоровна Фомичёва. – М.: Просвещение, 1989. – 239 с.

Рекомендована додаткова література з корекційної психопедагогіки

37. Безруких М.М. Проблемные дети (леворукие дети) / М.М. Безруких. – М.: Изд-во УРАО, 2000. – 312 с.

38. Дети с нарушениями общения: Ранний детский аутизм: [учебное пособие]. – М.: Просвещение, 1991.

39. Коррекционная педагогика в начальном образовании / Под ред. Г.Ф. Кумариной. – М.: Академия, 2003.

40. Кравцова А. Игра не для забавы. Развивающие игры для детей от рождения до трёх лет / А. Кравцова, А. Кукурудза, Н. Михановская. – Харьков: Каравела, 2003.

41. Лебединская К. Диагностик раннего детского аутизма. Начальные проявления / К. Лебединская, О. Никольская. – М.: Просвещение, 1991.

42. Максимова Н.Ю. Основы дитячої патопсихології: [навч. посібник] / Н.Ю. Максимова, К.Л. Мілютіна, В.М. Піскун. – К.: Перун, 1996. – 464 с.

43. Никольская О.С. Аутичный ребёнок. Пути помощи / О.С. Никольская, Е.Р. Баенская, М.М. Либлинг. – М.: Теревинф, 2000. – 336 с.

Рекомендована додаткова література з ортопедагогіки

44. Ілляшенко Т.Д. Корекція психосоціального розвитку дітей з церебральним паралічем у реабілітаційному центрі (Дошкільний і молодший шкільний вік) / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська, О.В. Романенко, Н.С. Скрипка. – К., 2003. 155с.

45. Ілляшенко Т.Д. Як навчати дітей з порушеннями психофізичного розвитку / Т.Д. Ілляшенко, А.Г. Обухівська. – К.: «Ніка-Центр», 2003.

46. Левченко И.Ю. Технология обучения и воспитания детей с нарушениями опорно-двигательного аппарата: [учебное пособие для студентов] / И.Ю. Левченко. – М.: Академия, 2001. – 187 с.

47. Мастюкова Е.М. Лечебная педагогика. Ранний и дошкольный возраст / Е.М. Мастюкова. – М.: Владос, 1997.- 305с.

48. Мастюкова Е.М. Физическое воспитание детей с церебральным параличом / Е.М. Мастюкова. – М.: Просвещение, 1991.

49. Шипицына Л.М. Детский церебральный паралич / Л.М. Шипицына, И.И. Мамайчук. – Санкт-Петербург: Дидактика Плюс, – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2001.

Интернет джерела:

1. <http://www.pdkintl.org/kappan/k0206sti.htm>
2. <http://www.disabilitystudies.ca>
3. <http://www.ussf.kiev.ua>
3. [www.canada-ukraine.org \(http://canada-ukraine.org/Articles.htm\)](http://canada-ukraine.org/Articles.htm)
4. http://www.learning.gov.ab.ca/k_12/specialneeds
5. [Alberta_Standards_for_Special_Education_ENG](http://www.alberta.ca/standards_for_special_education_eng)
6. www.isp-2006.narod.ru
7. <http://www.ikpp.npu.edu.ua/>